

İLKOKULA HAZIRLIK

Psikolojik Danışman
Deniz ÇAĞALA

Çocuklar anaokullarında ilkokula hazırlık da yapmış olurlar. Çocukların 1. Sınıfta yaşadığı olaylar onların tüm okul hayatına nasıl bakacağını da belirlemektedir. Bu yüzden 1. Sınıfa özgüvenli başlayan çocuk tüm eğitim-öğretim hayatını daha rahat atlatacaktır.

Çocukların ilkokula hazır olup olmadıklarını anlamak için okul olgunluklarına bakıyoruz. Okul olgunluğu çocuğun birçok alandaki gelişimi incelenerek anlaşılır. Okul olgunluğunda bakılan gelişim alanları zihinsel gelişim, motor gelişim, sosyal-duygusal gelişim ve dil gelişimidir. Çocukların bu 4 alanda yaşının gerektirdiği performansı göstermesi onun ilkokula hazır olduğunu da gösterecektir. Şimdi bu gelişim alanlarını inceleyelim.

1. Zihinsel gelişim

Çocuğunuzun çevredeki nesnelere ve olayları algılaması, hafızada tutması, odaklanması, öğrenmesi ile ilgilidir. Çocuğunuz yönergeleri anlayabilmeli ve düşüncelerini ifade edebilmelidir. Buna ilaveten detayları da kavrayabilmelidir.

İlkokula başlayan çocukta dikkat ve el-göz koordinasyonu da önemlidir. Çocuğun grupla yapılan etkinliklerde sakin bir şekilde oturması, dinleme ve yönergeleri uygulayabilmesi dikkatini bir noktaya toplayabildiğini gösterir. Resimli kitapları ilgiyle inceleyebiliyor olması, makası rahatlıkla kullanabiliyor olması, ona verilen bir resmi çizgileri taşımadan boyayabiliyor olması, sınırlı alanlarda çizebiliyor olması, tek başına bir etkinlikte veya oyunda yoğunlaşabilmesi beklenmektedir.

**Çocuğunuzun zihinsel olgunluğa sahip olup olmadığını
aşağıdaki sorulara cevap vererek kendi içinizde
değerlendirebilirsiniz.**

1. Tek başına ilgisini çeken bir duruma 10-15 dakika odaklanabiliyor mu?

**2.Çocuğunuz etkinlik yapacağı sırada verdiğiniz yönergeleri anlıyor ve
söylediğiniz şekilde yapıyor mu?**

**3.Mavi, sarı, kırmızı, yeşil, beyaz, siyah dışındaki renkleri biliyor mu?
(turuncu, gri, mor gibi.)**

**4.Zaman ve saat kavramlarını anlamaya başladı mı? Dünden bir gün önce,
yarından bir gün sonra gibi kavramları kullanabiliyor mu?**

5.20'ye kadar sıralı bir şekilde sayabiliyor mu?

**6.Nesneleri büyüklük-küçüklüğüne göre sıralayabiliyor mu? En büyük, en
küçük gibi büyüklük kavramlarını anlıyor mu?**

7.Nesneleri büyüklük, renk, uzunluk gibi ölçütlere göre ayırabiliyor mu?

2. Dil gelişimi

Okuma yazmaya hazırlık için en önemli beceridir. Çocuklar okuma yazmaya başlamadan önce konuşma ve dinlemeyi öğrenmektedirler. Çocuğunuzun olayları kronolojik sırayla anlatabiliyor olması, yeterli kelime hazinesine sahip olması, zıt kavramları biliyor olması, bir konuşmayı aktarabiliyor olması gerekmektedir. Çocuğun ona anlatılanları dinliyor olması ve yönergeleri anlıyor olması gerekmektedir. Akıcı bir konuşmaya sahip olması beklenmektedir.

Çocuğunuzun dil ve gelişim alanında yeterli olgunluğa sahip olup olmadığını aşağıdaki sorulara cevap vererek kendi içinizde değerlendirebilirsiniz.

- 1. Çocuğunuz olayları öncesi-sonrasına göre sıraya koyup anlatabiliyor mu? (örneğin önce yemeği yedim, sonra ödevlerimi yaptım gibi.)**
- 2.Yetişkin düzeyinde konuşmalar yapıyor mu? Örneğin bir hikayeyi veya başından geçen bir olayı rahatlıkla anlatabiliyor mu?**
- 3.Konuştuğu şeyler anlaşılıyor mu? Yalnızca anne -baba değil, anne-baba dışındakiler veya ilk kez tanıştığı kişiler de konuşmasını rahatlıkla anlayabiliyor mu?**
- 4.Sorduğunuz soruları anlıyor, uygun cevaplar veriyor mu?**

3. Sosyal-duygusal gelişim

6 yaşında okula başlayacak olan çocuğun öncelikle yeterli özgüvene sahip olması gereklidir. Bunun için anne baba ile güvenli ilişki kurmuş olması ve güvenli bir ayrılığı başarabiliyor olması gerekmektedir. Sorumluluk alabilmesi, yaşıtlarıyla rahat sosyal ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkiyi sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi gereklidir. Çocuk; kendi başına hareket edebilme, kendini ifade edebilme ve sosyal problemleri çözebilme becerilerine sahip olmalıdır.

Çocuğunuzun sosyal-duygusal gelişim alanında yeterli olgunluğa sahip olup olmadığını aşağıdaki sorulara cevap vererek kendi içinizde değerlendirebilirsiniz.

- 1.Ortamda anne-baba yokken, tek kaldığında süreci olumlu yönetebiliyor mu?**
- 2.Kendi başına yemek yiyebiliyor mu?**
- 3.Kendi başına tuvalet ihtiyacını giderebiliyor mu?**
- 4.Arkadaşları ile kuralına uygun oyunlar oynuyor mu?**
- 5.İstek ve ihtiyaçlarını dile getirebiliyor mu? Yardıma ihtiyacı olduğunda destek istiyor mu?**
- 6. Yeni arkadaşlıklar kuruyor ve bunları sağlıklı şekilde sürdürebiliyor mu?**

4. Motor gelişim

Bedenini rahat kullanabiliyor ve bedensel koordinasyonunu sağlayabiliyor olması gerekmektedir. Vücut hareketlerine hâkim olması ve gösterilen hareketleri yapabiliyor olması beklenmektedir. Çocuk kalemi tutup yazabilecek ince kas gelişimine sahip olmalıdır.

Çocuğunuzun motor gelişim alanında yeterli olgunluğa sahip olup olmadığını aşağıdaki sorulara cevap vererek kendi içinizde değerlendirebilirsiniz.

- 1. Çocuğunuz kalemi doğru şekilde tutabiliyor mu?**
- 2. Makası rahatlıkla kullanabiliyor mu?**
- 3. Kalemi ve boya fırçalarını ustaca kullanabiliyor mu?**
- 4. Yaşıtlarıyla benzer şekilde koşuyor mu?**
- 5. Dengesini sağlayabiliyor mu?**
- 6. Bedensel olarak gösterdiğiniz hareketleri taklit edebiliyor mu?**

**Anlatılan gelişim alanları bütün olarak değerlendirilmelidir.1
gelişimde bile istenen yeterlikte değilse ilkokul olgunluğuna
ulaştığını söyleyemeyiz.**

Anne-baba ne yapmalı?

Çocuğunuzun gelişimini desteklemelisiniz. Çocuğunuz her gelişim alanına göre değerlendirmeli ve geride olduğunu düşündüğünüz gelişim alanlarına özel çalışmalar yaparak geliştirmelisiniz. Bu konuda sınıf öğretmeninden ve okulun psikolojik danışmanından yardım alabilirsiniz.

Kendiniz çocuğa okuma yazma öğretmeye çalışmamalısınız. Çocuğın ilkokul öğretmeninin öğretme tarzı ile sizinki farklı olabilir ve çocuğunuz okula başladığında zorlanabilir. Aynı şekilde yanlış öğrenmelere de sebep olabilirsiniz.

Anne-baba ne yapmalı?

Çocuğunuzu diğer çocuklarla kıyaslamamalısınız. 'Bak Ayşe ne güzel kendi başına ayakkabısını giyip çıkarabiliyor sen yapamıyorsun.', 'Emir bile 20'ye kadar saymayı öğrendi sen hala öğrenemedin.', 'Bak abin okula ağlamadan gidiyor, akıllı uslu davranıyor.' gibi cümleler kurmaktan kaçının.

Çocuğun sorularına doğru ve anlayabileceği cevaplar vermelisiniz. İlkokul hakkında sorular sorduğunda kısa ve net bilgiler vermelisiniz. 'Sürekli oyun oynayacaksınız.' gibi gerçek dışı ifadeler kullanmayın. Okul başladığında durumun öyle olmadığını anlayacak ve hayal kırıklığı yaşayacaktır, aynı zamanda size güveni de sarsılacaktır.

Eğer çocuk anasınıfına devam ediyorsa ilkokul ve anaokulu karşılaştırmasını olumsuz cümleler kurarak yapmamalısınız. (Anaokulunda oyuncaklar var ama ilköğretimde yok gibi bir cümle kurmak yerine, anaokulunda oyuncakların vardı, ilkokulda ise kendi çantan ve içinde kitapların vs. olacak),

Anne-baba ne yapmalı?

Okul konusundaki kaygılarınızı çocuğa yansıtılmamalı, çocuğun yanında bu konuları konuşmamalısınız. Aksi durumda çocuğunuzun ilkokuldan korkmasına ve zaten zor olan bir süreci daha zorlaştırmasına neden olabilir.

Çocukları, daha önceden izin alarak gidecekleri okula geziye götürmek, kendisini nelerin beklediğini ve daha önceden yaptığımız açıklamaları desteklediğini görmesi açısından mutlaka yapılması gerekenler arasındadır.

İlkokula başlamadan önce görme yetisinin yeterliliğinin tespiti için mutlaka göz muayenesi yaptırılmalıdır.

Anne-baba ne yapmalı?

Her çocuğun ilkokula uyum süreci diğerinden farklıdır. Çocuğunuz yeterli okul olgunluğuna ulaşmış olsa bile okulun ilk günlerinde ağlayıp sınıfa girmek istemeyebilir. Bu, her çocuğun gösterebileceği normal bir tepkidir. Anne-babanın panik olmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir.

Önemli olan çocuğa kendi duygusallığınızı yansıtarak bu durumu daha güç hale getirmemenizdir. Anne-baba olarak sizin kararlılığınız çok önemlidir. Onu anladığınızı belirtmek, ancak bununla baş edebileceğini de vurgulamak önemlidir. Eğer çocuğunuz ilkokula iyi bir şekilde hazırlandıysa bu dönemi çok kısa sürede atlatacaktır.

Anne-baba ne yapmalı?

Okul olgunluğunu desteklemek için;

Bol bol resimli hikâye kitapları okumalısınız. İfade edici dili geliştirmek için, çocuğun iletişime geçebileceği, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebileceği uygun ortamlar hazırlanmalıdır. Çeşitli konularda sohbetler edip, kelime hazinesinin ve dil becerisinin gelişmesini sağlamalısınız. Hikâye oluşturma ve hikâye tamamlama oyunları oynayabilirsiniz. Çeşitli konular vererek resimler yapması, düşüncelerini resimlerle de ifade etmeleri için yönlendirmelisiniz. Sınırlı boyamalar yapmasını sağlayabilirsiniz. Nesnelere arasında benzerlik ve farklılıkları bulma oyunları oynayabilirsiniz. Yaşitlarıyla sosyal ilişkilere girebileceği ortamlara girmesi için fırsatlar yaratabilirsiniz. Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için fırsatlar vermeli kişisel sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamalısınız. İhtiyaçlarını erteleyebilme becerisini ve sabrını geliştirmelisiniz.

